

در ایام سالگرد درگذشت حاج حسن ارضی، کمیل خوان حرم حضرت عبدالعظیم الحسنی علیه‌السلام در سال‌های دور، باد و ارگرمی می‌داریم. او که خود از نزدیک، عارفان و ذاکرانی چون حاج اکبر ناظم، شیخ رضای سراج و شیخ محمدحسین زاهدرا درک کرده بود، همزیستی با مرشد‌هایی مانند مرشد باقر و مرشد رجب را تجربه کرده و کسوت استادی مداحان فراوانی را نیز در حدود ۴۰ سالگی دریافت کرد.

یادی از عموی حاج منصور ارضی

تاریخ مروت گروه هیات

علی خوش‌چهره، از مداحان، روضه‌خوانان و پیروغلامان امام حسین(ع) است که از کودکی در خدمت به اهل بیت(ع) بوده و دست در دست پدر خاک‌نشین محضر خاندان عصمت و طهارت شده است. استاد خوش‌چهره که از مداحان بارگاه رضوی است، اول مرداد ۱۳۴۰ در مشهد به دنیا آمد. خانواده او اهل قرآن و روضه‌خوانی بودند. او خود می‌گوید: پدرم با آن‌که سواد خواندن و نوشتن نداشت، اما دل روشنی در کسب معارف اهل بیت(ع) داشت. به گفته آقای خوش‌چهره این سبک زندگی پدرانه باعث شد تا او از پنج سالگی در کربا پدر و در محضر اهل بیت(ع) باشد. استاد علی خوش‌چهره در گفت‌وگو پیش رو، ضمن روایت خاطرات خود از دنیای مداحی به بیان دغدغه‌ها و توصیه‌هایی برای حفظ جایگاه و شأن مجالس حسینی پرداخت.

از عشق به حسین(ع) تا خدمت به مردم

قبل از این‌که مدرسه بروم چند سوره از جزء ۴۰ قرآن کریم را حفظ کردم. زمانی که وارد دبستان شدم به عنوان مکبر نماز جماعت مدرسه معرفی شدم. این آغاز فعالیت‌های مذهبی من در مدرسه بود. آن زمان من در مدرسه دینی آقای عابدزاده درس می‌خواندم. در فضای مدرسه کم‌کم با شعر و ادبیات آشنا شدم. از هفت سالگی با شعر انس گرفتیم و شروع به خواندن کتاب کردم. در همان سال اول و دوم دبستان سواد خواندنم کامل بود. ده ساله بودم که تصمیم گرفتیم ادامه درس را به صورت متفرقه بخوانم و وارد بازار کار شدم.

از همان ایام در حوزه قماش و پارچه فروشی مشغول به کار شدم و تا الآن که نزدیک به ۶۰ سال می‌گذرد، در همین حرفه مشغول هستم. از همان ایام علاقه و عشق من مداحی و روضه‌خوانی برای اهل بیت(ع) بود. وابستگی به مرام و سیره اهل بیت(ع) و شوق خدمت به فرهنگ حسینی، علاقه به خدمت به خلق خدا را نیز در دلم به وجود آورد. دلم می‌خواست گروه‌گشای مشکلات مردم باشم و واسطه خیر

برای آدم‌هایی که اطرافم هستند. پدر بزرگ و مادر بزرگ من اصالت ایشانی می‌نشتیم و می‌شنیدم که بعد کودکی کنار سجاده ایشانی می‌نشتیم و می‌شنیدم که بعد از هر نماز دعا می‌کرد خدایا! از نسل من روضه‌خوان امام حسین(ع) قرار بده. شاید دعای خالصانه ایشان در حق من مستجاب شد.

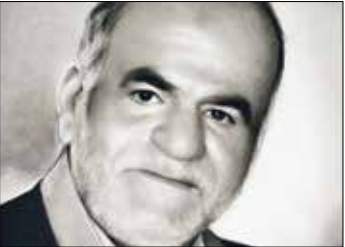
برش

کار مداحان یک هنر مرگب است

رهبر معظم انقلاب در دیدار مداحان اهل بیت علیهم‌السلام ۲۲ دی ماه ۱۴۰۱، پیرامون اهمیت دادن به زیبایی ظاهری و محتوایی مداحی، به عبارتی از نهج‌البلاغه اشاره کردند و فرمودند: کار شما [مداحان] یک هنر مرگب است، هنر هم که زیبایی است. این را ما از متون دینی‌مان داریم؛ متون دینی ما یعنی قرآن، نهج‌البلاغه، صحیفه سجاده‌یه و بسیاری از دعاها. درباره قرآن فرمود «ظاهرُ آتیق»؛ «آتیق» به معنای زیبا نیست، به معنای زیبایی شگفت‌آور است ... تقریباً بهترین اشعار عرب، شیرین‌ترین، زیباترین و فصیح‌ترین شعر عرب مال دوره جاهلی و مخضرمین است؛ اینها در زمان نزول قرآن بودند، زنده بودند، [اما] هیچ کدام نتوانستند یک ذره ایراد بگیرند یا بگویند ما هم می‌توانیم مثل این را بگوییم. قرآن چند بار گفته «فأَلُوْا پَسُوْرَةً مِّنْ مِّثْلِهِ»؛ یک آیه‌اش را هم نتوانستند بیاورند. نهج‌البلاغه در نهایت فخامت و استحکام و زیبایی است؛ صحیفه سجاده‌یه همین‌طور؛ دعای ابو حمزه ثمالی، دعای

برادرزاده‌اش حاج منصور ارضی و فرزندانش حسین، مهدی و خلیلی از مداحان بنام عصر حاضر از شاخص‌ترین شاگردان او هستند. دعاخوانی او در پنجشنبه‌های حرم از حاج حسن ارضی، چهره‌ای بی‌همتادرمیان اهل مناجات معرفی می‌کند. چه اینکه در همان سال‌های قبل از انقلاب که او درری کمیل می‌خوانده، همزمان ۱۷ مراسم کوچک و بزرگ کمیل خوانی در حرم تشکیل می‌شده، اما مجلس حاج حسن، شاخص‌ترین

و پرجمعیت‌ترین برنامه غیررسمی شب‌های جمعه حرم بوده است. سال ۱۳۰۵ به دنیا آمد. کربلایی حسین، پدرش بود و مادرش هم فخرالسادات. همیشه می‌گفت که محرم حضرت صدیقه سلام‌الله علیهاست و اگر این قرابت نبود، کجا او می‌توانست از ۵ سالگی نوکری درگاه اهل بیت علیه‌السلام را شروع کند؟ البته خودش می‌گفته که: «ما اعتقاد داریم که نوکری‌مان قبل از به دنیا آمدن امضاء شده است.»

استاد علی خوش‌چهره در گفت‌وگو با «جام‌جم» از دغدغه‌های خود در عرصه مداحی می‌گوید:

مداحی باید عالمانه باشد

در مقام خادمی اهل بیت(ع)

تکته‌ای که از همان ابتدای ورود به عرصه مداحی، در نظر داشتم این بود که مداحی برای من نباید به عنوان شغل و منبع درآمد باشد. معتقدم یک مداح خوب می‌تواند یک تاجر، تولید کننده، کارآفرین، معلم و... باشد. مداح و روضه‌خوان امام حسین(ع) باید از هنر خود برای ارشاد مردم، پیوند قلوب مؤمنین به فرهنگ اهل بیت(ع) و ایجاد رابطه با دین خدا استفاده کند و به این ترتیب در خدمت خدا و اهل بیت باشد. به نظر من این نگاه از جهت دیگری هم اهمیت دارد. زیرا اگر شخصی به دلیل داشتن هنر مداحی و صدای خوب، تنها به آن بپردازد و وارد بازار کار نشود، در حق خود و خانواده جفا کرده است. زیرا باید در نظر بگیرد که ممکن است، روزی به هر دلیلی صدای خوب را از دست بدهد.

از این رو نباید امرار معاش خود را به مداحی گره بزند زیرا در این صورت متضرر می‌شود. علاوه براین باید شأن و جایگاه منبر امام حسین را حفظ کند و از آن به عنوان یک رسانه و محل تبلیغ دین خدا استفاده کند و خالصانه و مخلصانه در خدمت سیدالشهدا(ع) باشد. مداح و روضه‌خوان امام حسین باید کاری کند که نگاه منفی و شائبه درباره منبر حسینی در دل مردم ایجاد نشود. نگاه مداح نباید به پاکت نباشد، نباید زندگی مادی خود را وابسته به آن بداند و پراساس آن برنامه ریزی کند. اگر هر فردی در هر هنر و حرفه ای که وارد می‌شود این نگاه را داشته باشد، موفق

می‌شود. روضه‌خوان باید خادم اهل بیت باشد و خود را در مقام نوکری آل الله ببیند. این دیدگاه بین اکثر مداحانی که من می‌شناسم وجود دارد. یعنی وابسته به پول پاکت منبر نیستند و عاشقانه در خدمت اهل بیت(ع) هستند.

عامل به سخن اهل بیت(ع) باشیم

کسی که در مقام روضه‌خوان حسین (ع) است باید

بداند که قبل از هرچیز باید عامل به سخن اهل بیت (ع) باشد. قبل از منبر رفتن و مقدم بر روضه‌خوانی باید قائل به نماز اول وقت باشد. همان‌طور که امام حسین قبل از هر کاری حتی در میدان جهاد، اول نماز اقامه کردند. در این صورت است که اجازه داریم از مداحان بنام مشهد که به شغل بنایی آقای حسین‌زاده از مداحان راه امرار معاش می‌کرد نماز اول وقتش مشغول بود و از همان راه امرار معاش می‌کرد نماز اول وقتش زیانزد همه بود، به طوری که برخی از بزرگان و عالمان شهر می‌گفتند ما در نماز به ایشان اقتدا می‌کنیم. ایشان هیچ‌گاه بعد از مداحی، پاکت منبر را باز نمی‌کرد، محتویات آن را داخل کیسه می‌ریخت و با سایر پول موجود در کیسه مخلوط می‌کرد تا متوجه نشود میزان چقدر به او هدیه کرده است. او معتقد بود نوکری امام حسین(ع) قیمت ندارد.

نه هر که چهره برا فروخت دلبری داند

نه هر که آینه سازد سبکداری داند

نه هر که ظرفی کله کچ نهاد و نژد نشست

کلاه‌داری و آیین سروری داند

تو بندگی چو گدایان به شرط مزد مکن

که دوست خود روش بنده‌پروری داند

غلام هتّٰب آن رنّد عافیت سوزم

که در گداصفتی کیمیاگری داند

معتقدم اگر کار را به صاحب و ارباب بسپاریم،

همه چیز درست می‌شود. من به چشم خود

دیدم کسانی که اینگونه فکر می‌کردند، چه

زندگی آرام و بی دغدغه‌ای دارند. اگر مداح

به روضه‌خوانی و مداحی برای اهل بیت(ع)

نگاه عاشقانه داشته باشد، بهترین‌ها برای

او رقم می‌خورد. مگر می‌شود کسی در مقام نوکری و عاشقی

اهل بیت خالصانه قدم بردارد و اهل بیت (ع) دست او

رانگیرند؟

ضرورت ایجاد رابطه پدرا نه روحانی و مداح

حاج آقای راشد یزدی می‌فرماید که من به عنوان روحانی بعد از سخنرانی و روضه‌خوانی منبر را به گرما می‌رسانم و تحویل مداح می‌دهم.

در اینجاست که مداح باید با روحانی هماهنگ باشد و در بیان مطالب و شعرخوانی تفاهم داشته باشند. اگر تفاهم و همراهی بین روحانی و مداح به‌وجود بیاید، رشته افکار مستمع سخنان منبری و روضه‌خوان همراهی می‌کند.

همچنین مداح گرفتار بیان سخنان بی‌سند نمی‌شود، زیرا نگاه عالمانه در بیان مداح حاکم می‌شود. روحانیون به عنوان پدر معنوی جامعه شناخته می‌شوند و با همین نگاه باید به مداحان در رسیدن به محتوای عالمانه و محققانه برای مداحی کمک کنند. این ارتباط که باید مهربانانه و پدرا نه باشد از این جهت که پاسدار منبر حسینی است بسیار اهمیت دارد.

شعر همراه همیشگی مداحی است

مداحان بخصوص افرادی که به سبک سنتی مداحی می‌کنند، با ادبیات و شعر مأنوس هستند، این یکی از ویژگی‌هایی است که باعث رونق منبر و غنی‌تر شدن روضه‌خوانی و مداحی می‌شود.

من شعر و ادبیات راریشه مداحی می‌دانم. از همان سال‌های جوانی در دهه ۶۰ که توفیق مداحی و قرأت دعای کمیل در حرم مطهر را داشتم سعی کردم در این زمینه خودم را تقویت کنم. دانستن شعر و مأنوس شدن با ادبیات علاوه بر این‌که غنای منبر را به همراه دارد، به مداح اطمینان خاطر می‌دهد. حالا شما فکر کنید که من مداح جوان می‌خواستم روضه‌خوان بارگاه امام هشتم (ع) باشم. باید همه تلاشم را می‌کردم تا همراه با کسب معرفت و شناخت اهل بیت (ع) به دانش خود در زمینه مداحی و هر آنچه آن را تقویت می‌کرد نیز بیندیشم.

من می‌خواستم حق همسایگی آقا امام هشتم (ع) را به بهترین‌نحو ادا کنم. این شده که در مسیر مداحی و آشنایی با شعر آیینی در مسیر آقای کفشدار طوسی قرار گرفتم. با کمک ایشان با شعری آیینی آشنا شدم و از محضر آنان بهره بردم. توفیق داشتم از محضر افرادی مانند آقایان شفق و موید، استفاده کنم.

همچنین در شب شعر عاشورا که از سال ۷۰ در شیراز برگزار می‌شد، شرکت کردم. من به همراه اساتید شعر آیینی، در این مراسم حضور یافتم.

زیباترین قاب خاطره

پیوستن من به جگره مداحان حرم رضوی خیلی دلنشین بود. خاطرم هست همراه آقای حسین‌زاده در حرم حضور یافتم، نم‌نم باران شروع شده بود، مردم منتظر شنیدن دعای کمیل بودند، اما صحن را ترک نکردند.

باران شدت گرفت و لباس‌های ما خیس شد. شب جمعه، باران رحمت در حرم رضوی و مردم تشنه شنیدن دعای کمیل، یکی از زیباترین تصاویری بود که من در آغازین روزهای فعالیت‌م در حرم مطهر آقا دیدم.

امامن نگران بودم مبادام مردم سرما بخورند اما دلم را به معجزه و کرامت علی بن موسی الرضا (ع) گره زدم. زیرا می‌دانستم هرکس به زیارت امام می‌آید برای ایجاد ارتباط معنوی با امام

است و یافتن آرامش روح و جان.

آن صحنه و آرامش مردم هیچ‌گاه از ذهن من پاک نمی‌شود.

شاید این زیباترین تصویری است که در عمر مداحی در ذهن من ثبت شده است.

جام جم

۱۱

هیأت

HEYAT

دوشنبه ۸ اردیبهشت ۱۴۰۴ ۴ شماره ۷۰۲۹

ارادت

به یاد حاج اکبر بازویند که خیلی‌ها با نوای دلنشین او خاطره دارند

پیرغلام حضرت اباعبدالله(ع) آسمانی شد

کند و همچنین باید در خون فرد هم محبت امام حسین (ع) باشد.

بسیاری می‌خوانند ولی عشق خواندن، غیر از عشق خواندن در خانه امام حسین (ع) است. اگر کسی دو خط برای امام حسین (ع) بخواند، پا و دستش را می‌بوسم. حتی به آقایون گفتم که اگر کسی برای تست آمده که ببیند امام حسین (ع) او را قبول می‌کند یا نه، شما به او بها دهید و اگر مشکلی دارد، حل کنید. اینها از نظر شعر و سبک آماده‌اند. اصل اخلاص است. اگر آن فرد اخلاص داشت و اگر سیمش به امام

وصل بود، همه کارها درست می‌گردد.

وی تاکید داشت: خدا مرحوم آقای

علامه را رحمت کند. ایشان از

افراد ارزنده جامعه بودند. خود

من حتی تا روزهای آخر

حیات‌شان از ایشان

کسب فیض می‌کردم. در یکی از صحبت‌هایی که با ایشان داشتم، پرسیدم

چطور شما هرجا که می‌روید، این قدر جلوه می‌کنید؟ فرمودند که من

صبح در خانه تا زیارت عاشورا نخوانم و برای امام حسین (ع) گریه

نکنم از خانه خارج نمی‌شوم. آقای علامه شاعر بود، مداح هم ارزنده

بود و هم مداح شاخص بود و همه جامعه حتی بزرگان روی ایشان

حساب می‌کردند. ایشان به من می‌گفت که در هر مناسبتی یک

شعر از آن مناسبت حفظ می‌کنم. به هر حال وجود استاد

برای همه ضروری است و باید جلوی استاد

زانو بزنند.

خیلی از آقایان هستند؛ آقای سازگار،

آقای آهی.... و خود خانه مداحان

کلاسی برای همه است. در

خانه مداحان اساتیدی

حضور دارند که این

اساتید بر شعر، سبک، صحبت و برنامه‌های کلی مداحان نظر می‌دهند.

وجود استاد برای همه بسیار ضروری است؛ البته من از کسی انتقاد نمی‌کنم

و می‌گویم ان شاءالله امام حسین (ع) همه را قبول می‌کند ولی سبک‌هایی

خوانده می‌شود که در این صورت کاملاً مشخص است که این فرد اسناد نداشته

که این گونه می‌خواند و شعری می‌خواند که این شعر در شان اهل بیت (ع)

نیست. این فرد عشق مداحی را دارد و دوست دارد بخواند ولی بهتر است از

وجود استاد هم استفاده کند. دستور دین ما هم این است که از گهواره تا گور

طلب علم کنید. حتی من که ۶۸ سال سن دارم، هنوز از بسیاری کسب فیض

می‌کنم. وی همچنین به یک دیدار تاریخی هم اشاره کرده و گفته بود؛ اولین

سالی که ما خدمت مقام معظم رهبری شرفیاب شدیم، ایشان رئیس‌جمهور

بودند. اولین حرفی که ایشان فرمودند این بود که شما مداحان نَسَبتان به

دعبل‌ها و حسان‌ها است... آقایان وعاظ در اس بوده و تاج‌سرها هستند. آنها

جای خود را دارند ولی یک مداح وقتی دو سه خط شعر می‌خواند انقلابی در

دل شنونده ایجاد می‌کند با این کار آن فرد برای حرف شنیدن آماده می‌گردد.

آقا فرمودند غزل‌هایی هم که در آن سازندگی باشد، بخوانید چون وقتی از تمام

وجود اشک از چشمان جاری می‌گردد، در این صورت این فرد آماده شنیدن

مطلبی است و این غزل‌ها می‌تواند اثر بسیاری داشته باشد.